

יומא ג

משה שווערד

1. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף ג עמוד א

פז"ר קש"ב. פרש"י רגל שאומרים שמיני עצרת ואין שם סוכה עליו, יש אומרים שטעון לינה, ור"ת פ"ל לענין אבילות שאם קבר את מתו בתוך שבעה ימים קודם הרגל הרגל מבטל ז' ימי אבילות ומדין ל' יום מבטל שבעה ויום שמיני מבטל שבעה הרי כ"א יום. וברכה. מפרש ר"ת ברכת המזון ותפלה שאומרים בו חג שמיני עצרת, והביא ראיה מהא דאמרינן בפ' לולב וערבה כשם שז' ימי החג טעונין שיר קרבן ברכה ולינה אף שמיני וכו' וקאמר התם מאי לאו בהמ"ז ותפלה, ומיהו למאי דמסיק התם מאי ברכה זמן ע"כ לא הויא כי הך דהכא שהרי הזכיר כבר זמן. שיר. מפרש ר"ת שהיו אומרים מזמור שלם ולא כשאר ימי החג שלא היו אומרים בכל יום אלא קצת מן המזמור כדמפרש בפ' החליל.

2. בית יוסף אורח חיים סימן תרסח

א... ואוכלין בסוכה מפני שהוא ספק שביעי ואין מברכין על ישיבתה וכו'. מסקנא דגמרא שם (מזו.) והלכתא מיתב יתבינן ברוכי לא מברכין וכתב הרא"ש (שם) והיינו טעמא דלא מברכין דכיון דיום שמיני עצרת הוא אי אפשר לברוכי בסוכה דקשיין אהדדי אי יום סוכה הוא לאו שמיני עצרת הוא ואי שמיני עצרת הוא לאו יום סוכה הוא ומשום דספיקא [הוא] תרווייהו עבדינן לחומרא יתבינן בסוכה ולא מברכין... נ"מ"ש ויש נוהגין שלא לישב בה בליל שמיני. טעמם מפני שבבליה צריך לברך זמן ואם אוכל אז בסוכה נמצאת אז אכילתו בסוכה סותרת את ברכת זמן ומפני כך סוברים שמה שאמרו בגמרא מיתב יתבינן ביום דוקא אמרו כן שאין אומרים בו זמן וכתב רבינו שאינו מנהג משום דכיון דסתמא אמרו מיתב יתבינן אין לחלק בין יום ללילה:

3. תוספות מסכת ראש השנה דף ד עמוד ב

פז"ר קש"ב - פירש הקונטרס רגל בפני עצמו שאין שם חג הסוכות עליו ורוצה לומר דברכת המזון ותפלה מזכירין שמיני עצרת ולא סוכות

4. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף ג עמוד א

אבל לענין תשלומין דראשון הוא. פ"י ואף על גב דהא בקרבנות יחיד ואנן איירינן בקרבנות צבור, מ"מ שם קרבן אחד הוא.

5. ספר שיח יצחק

דף ג' ע"א גמרא תשלומין דראשון וכו' דאפי' למיד כוון תשלומין זה לזה כדאיחא פיק דחגיגה ע' ע"א מודה דטיק מלוה ביום א' והשאר כטעמים לו כדאיחא שס ומגוחס איתו איתו אהה חונג ולי אהה חונג כל שנשה א"כ למה נאמר שנשה לתשלומין ע"כ. עיין ברש"י ד"ה תשלומין וכו' אלמא טפל וכו'. וק"ל.

6. הערות-רב אלישיב

דין פר אחד ואיל אחד מפר אחד ואיל אחד. ופירש"י עבודת מוסף יה"כ פר אחד ואיל אחד. והקשה התוס' ועוד, דכיון דפר ואיל של מוסף של ציבור

הוא היאך נידונו ממילואים דהוה של יחיד ולמה לא נקט רש"י פר ואיל ידיה של יה"כ. ולכאורה היה נראה ליסוד מכאן דס"ל לרש"י חידוש דין דאפילו קרבן אהרן שהקריב במילואים דכתיב ועשה את חטאתך וכפר בעדך זה היה קרבן ציבור והרי כתיב וכפר בעדך וכעד העם ורק לאחר מזה כתיב ענין ועשה את קרבן העם. הרי דגם על קרבן דאהרן כתיב דהוה לכפרת העם, ס"ל לרש"י דהוה קרבן ציבור. ועוד נראה להוסיף דס"ל לרש"י דכיון דכל ענין שבעת ימי המילואים היה בשביל לחנוך את הכה"ג לעבודה והרי עבודתו בשביל הציבור א"כ כל הקרבנות שהיה מקריב בעת זאת אפילו דהוה יחיד מ"מ עניני ציבור הוא דין ציבור לו שיהא מחונך היטב לעבודתו, ולפי יסוד דלרש"י קרבנות המילואים דין ציבור להם נתישב לנו מה שתמחו לעיל דמקשה הגמ' דנימא לכפר קאתי לרבות קרבנות וכתב שם רש"י לענין קרבנות צבור

7. הניחא למאן דאמר יום הכפורים איל אחד הוא אלא למאן דאמר שני אילים נינהו

ויקרא טז

(ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעלה:

(ה) ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת **ואיל אחד לעלה:**

במדבר כט

(ח) והקרבתם עלה לה' ריח ניחח פר בן בקר אחד **איל אחד** כבשים בני שנה שבעה תמימים יהיו לכם: [8/9]

(יא) שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם:

8. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף ג עמוד ב

ביכול בשלך אני רוצה יותר משלהם. הפירוש הנכון כפירוש השני דפרש"י ז"ל דאמרינן כביכול מפני שהוא דבר קשה לומר כי הקדוש ברוך הוא קץ בקרבן של צבור, אלא דכיון שכתוב בתורה יכול אדם לאומרו, וקרא הכי קאמר קח זה הקרבן של צבור ויהא חשוב כאילו הוא שלך שאני רוצה בו יותר.

9. מהרש"א חידושי אגדות מסכת יומא דף ג עמוד ב

כאן בזמן שישראל עושין כו'. ולקמן פרק בא לו דרשינן מהנך רמיות מקראות שמכאן לת"ח שבני עירו מצווין לעשות מלאכתו ושקולים הם הדרשות דאינו נראה דפליגי ופרש"י בזמן שהן עושין רצונו של מקום נקראת העבודה על שמם ועי"ל בהיפך בזמן שעושין רצונו של מקום נחשב מלאכתן כאילו עשאן משה ובזמן שאין עושין רצונו של מקום לא נחשב מלאכתן [כאילו עשאן משה] ונקראת על שמם כאילו עושין מלאכה בעלמא:

10. פני יהושע מסכת יומא דף ג עמוד ב

בגמרא רבינא אמר דנין עבודה בכ"ג כו' ואיכא דאמרי דנין עבודה תחילה כו'. **ולכאורה יש לתמוה אכולהו אמוראי דלעיל אמאי לא אמרי כרבינא דהא סברא פשוטה היא לומר כן**. מיהו למאי דפרישית לעיל אתי שפיר דאדרבא עיקר סברת המקשה אמאי דקאמר ואימא כפרה דקרבתות או רגלים היינו משום דלא ניחא ליה לאוקמי לכפר ליום הכיפורים דלפי"ז **לא שייך פרישה אלא בכ"ג לבד ולא הוי דומיא דמילואים שכמה כהנים היו טעונין פרישה אפילו הדיוטות** ומש"ה שקיל וטרי מעיקרא כשינויא אחרינא, ורבינא הוא דלא חייש לזו הקושיא כ"כ דטפי משמע ליה לאוקמי ליוה"כ דהוי דומיא דמילואים להא מלתא דהיה עבודה בכ"ג או עבודה תחילה במקום, כן נראה לי ודו"ק:

11. רש"ש מסכת יומא דף ג עמוד ב

שם אילימא תחילה בכה"ג. אע"ג דח' למילואים היה ג"כ בכה"ג וקדים ליוה"כ. מ"מ הקבלות וההולכות היה בו ע"י בניו ע"ש בביאור רנה"ו משא"כ ביוה"כ כל העבודות דחובת היום (עי' מש"כ לקמן י"ב בס"ד) אינו אלא בו. או דר"ל בקרבנות הנהוגים לדורות משא"כ דח' למילואים לא היו אלא לשעה:

12. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף ג עמוד ב

אלא הכי קאמר דנין עבודה תחילה במקום מעבודה תחילה במקום. כלומר דנין יום הכפורים שהותחלה בו עבודה לפני ולפנים, מיום המילואים שהותחלה בו עבודה במזבח החיצון, כי אף על פי ששימש משה כל שבעת ימי המילואים, אין זו קרויה עבודה שלא היו בה בגדי כהונה, כי לא שימש משה אלא בחלוק לבן, כן פרש"י.

13. הערות-רב אלישיב

✓ **אלא עבודה תחילה במקום מעבודה תחילה במקום**. ועיי' רש"י. ואין הכוונה דהוה תחילת כניסתו ביוה"כ ואין יכול ליכנס קודם לזה דהרי מבואר במד"ר [יקרא פרשה כ"א ז] דבכל שעה שהוא רוצה נכנס בסדר הזה. הרי שיכול ליכנס קודם יוה"כ] אלא הכוונה דנכנס תחילה למקום כניסה המחוייבת מן הדין.]

14. תוספות רי"ד מסכת יומא דף ג עמוד ב

אי מה מילואים כל הכתוב בהן מעכב בהן אף הכא נמי כל הכתוב בהן מעכב בהן כו' פי' **ור' יוחנן סבר אף על גב דממילואים ילפינן לא ילפי' אלא למצוה ולא לעכב:**

15. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף ג עמוד ב

אי מה מלואים כל הכתוב בהן מעכב אף יום הכפורים כל הכתוב בהן מעכב בהן. ואילו ר' יוחנן לא חש להא פירכא מטעמא דאיתמר בירושלמי דהא זימנין דילפינן מילי מהדדי למצוה ולא לעיכובא כדאמרינן (זבחים ס"ה א') גבי (חטאת) [עולת] העוף ומלק והקטיר מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח, וקיימא לן (דהקטרה) [דמליקה] בראשו של מזבח מעכבא ולא (מליקה) [הקטרה].

16. הערות-רב אלישיב

[א"ל אלא מר מהיכא יליף. יש כאן קצת דבר פלא דלעיל שהקשה ר"ל לר' יוחנן ולא קאמר ליה בלשון מר והכא דר"י מקשה עליה דר"ל קאמר ליה בלשון מר. ואע"פ דר"ל חבירו של ר"י הוה ור"י קירכו לתורה וכבר ציין הגרע"א בגליונו לדברי התוס' בערכין דלחבידו לא אמרינן מר. וע"ש עוד דצ"ע.]

17. גליוני מנחת חן

✓ ועי' חקירת הגר"מ זעמבא, בעבודת היום (סימן א') אם דין הפרשה משום קדושת המקום או קדושת היום, ונפק"מ אם נכנס בקוה"ק בשאר ימות השנה כשעושה אז כסדר קרבנות יוהכ"פ, דכוונת הפסוק בזאת יבא אהרן אל הקודש, היינו אפי' בשאר ימות השנה כשעושה "כזאת", כמבואר במד"ר (ויקרא פכ"א), וכ"כ הגר"א בידוע, דאי משום קדושת המקום גם יצטרך אהרן פרישת ז' ימים גם בשאר ימות השנה, אבל אי הטעם משום קדושת היום, א"כ בשאר ימות השנה א"צ לפרוש ז' ימים, ועי' בחכמת אדם בסוף הספר שהביא מהגר"א דביאר בדרך זה הגמרא ביומא ל"ב ע"ב. (עי' רש"ש (ב:) שהביא מד"ר).

וכתב בס' עבודת היום, דאולי זה תלוי במחלוקת ריו"ח ור"ל, דלפי ריו"ח דילפינן דין פרישה מדין מילואים, והוא דין הכשר בעבודת יוהכ"פ, משא"כ ר"ל סובר דדין פרישה הוי מדין שנכנס לפני ולפנים, וכמו שאמר, זה בנה אב שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה, נמצא דיסוד דין פרישה הוי משום קדושת המקום.

18. רש"ש מסכת יומא דף ג עמוד ב

שם זה בנה אב שכל הנכנס במחנה שכינה טעון פרישה. בכ"מ משער נקנור ולפנים נקרא מחנה שכינה (עי' פסחים סח). אבל הכא הכוונה רק על קדשי קדשים דשם עיקר משכן כבודו: